

## **ВІДГУК**

офіційного опонента на дисертаційну роботу  
**ВАТАМАНЮК НАТАЛІЇ ЮРІЇВНИ**

на тему

**«Принципи трансформації внутрішньоквартальних просторів історичних міст (на прикладі міста Чернівці)»**,

представлену на здобуття ступеня доктора філософії  
за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування

Детальне вивчення дисертації ВАТАМАНЮК Наталії Юріївни «ПРИНЦИПИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВНУТРІШНЬОКВАРТАЛЬНИХ ПРОСТОРІВ ІСТОРИЧНИХ МІСТ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА ЧЕРНІВЦІ)» та її наукових публікацій, дозволяє зазначити наступні результати щодо оцінки їх наукового рівня, зокрема актуальності, обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх наукової новизни, практичного значення, а також загальної оцінки роботи.

### **Актуальність обраної теми**

Представлене дисертаційне дослідження ВАТАМАНЮК Наталії Юріївни зумовлене вивченням внутрішньоквартальних просторів міста Чернівці. Тема перетворення та збереження внутрішньоквартальних просторів історичних міст давно є важливою проблемою у містобудуванні.

Оскільки Чернівці є містом з високою концентрацією пам'яток архітектури, а також там знаходиться об'єкт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, тут потрібен особливий підхід у реконструкції історичних кварталів міста та внутрішньоквартальних просторів. Трансформація планувальної та просторової структури внутрішньоквартальних просторів та дворів передбачає прийняття таких рішень, у яких історичне місто та його окремі квартали не втрачають архітектурної своєрідності, яка склалася протягом століть. Вкрай важливо, щоб у процесі розвитку міста, коли в історичному середовищі з'являється велика кількість нових будівель та громадських просторів, відбувається санація внутрішньоквартальних просторів чи перебудова не відбувалося «розриву» міських тканин, а зрештою докорінної зміни цього середовища.

Тому дисертаційне дослідження є актуальним для міста Чернівці та розкриває основні напрямки та принципи трансформації внутрішньоквартальних просторів та дворів історичного міста.

**Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації** забезпечується логічною відповідністю методів дослідження стосовно сформульованої мети та конкретних завдань, а також базується на результатах авторського аналізу внутрішньоквартальних просторів міста Чернівці.

Мета дисертаційного дослідження сформульована достатньо чітко – встановлення закономірностей розвитку міського середовища на прикладі міста

Чернівці, а також формулювання принципів та рекомендацій щодо трансформації внутрішньоквартальних просторів.

Авторкою проаналізовано наукову вітчизняну та зарубіжну літературу, яка складається з 272 найменувань, також опрацьовано близько 30 закордонних прикладів перетворення внутрішньоквартальних просторів та дворів.

Робота виконана в межах загального напрямку досліджень кафедри «Інформаційні технології в архітектурі», реєстраційний номер 0115U005203 від 23.06.2015 Київського національного університету будівництва і архітектури. Дисертація відповідає паспорту спеціальності 191 – Архітектура та містобудування.

#### **Достовірність основних положень дисертації підтверджується:**

1) достатнім обсягом теоретичних досліджень: на основі аналізу та узагальнення результатів досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців щодо реконструкції історичних міст та трансформації внутрішньоквартальних просторів;

2) застосуванням прикладних методів дослідження з узагальнення конкретної інформації та її подальшого використання для визначення напрямків трансформації дворів;

3) аналізом архітектурно-містобудівної структури за допомогою передпроектного дослідження внутрішньоквартальних просторів буферної зони об'єкту Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича);

Достовірність наукових положень, висновків та результатів доведено результатами впровадження у практичну діяльність архітектурного бюро (ГАП Вандюк Л.Ф.) та у навчальний процес кафедри містобудування та урбаністики, факультету архітектури, будівництва та декоративно-прикладного мистецтва Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

#### **Наукова новизна одержаних результатів**

До найбільш важливих досягнень дисертаційної роботи, що мають вагому наукову новизну, слід віднести наступні:

1) удосконалену типологічну класифікацію внутрішньоквартальних просторів історичного міста Чернівці;

2) розроблену схему функціональних поєднань внутрішньоквартальних просторів;

3) запропоновані спеціальні принципи трансформації внутрішньоквартальних просторів історичних міст: багатофункціональності та динамічності зв'язків, контекстуальної інтеграції в історичне середовище та візуального комфорту;

4) надані рекомендації щодо реставраційно-реконструктивної трансформації історичної забудови та трансформації внутрішньоквартальних просторів.

### **Практичне значення одержаних результатів**

Основні положення дисертаційного дослідження можуть бути використані для розробки історико-архітектурних і генеральних планів історичних міст та історико-містобудівних досліджень кварталів та їх внутрішньоквартальних просторів.

Також отримані теоретичні нароби можуть бути використані у навчальному процесі для студентів-архітекторів зі спеціальності 191 – «Архітектура та містобудування», як методологічне обґрунтування до курсових та дипломних проектів, які будуть пов'язані з реставраційно-реконструкційною трансформацією кварталів та внутрішньоквартальних просторів історичних міст.

### **Повнота викладу матеріалів в опублікованих працях**

Дисертаційне дослідження підтверджується апробацією отриманих результатів у 15 наукових працях, опублікованих протягом 2018-2022 рр.

Серед опублікованих робіт: 5 статей у фахових виданнях України категорії «Б» та стаття у періодичному фаховому виданні, проіндексованому у базі SCOPUS; 9 опублікованих тез та матеріалів конференцій у наукових збірниках конференцій та наукових семінарів.

### **Оцінка змісту, стилю та мови дисертації, її завершеності, оформлення.**

На відгук представлена дисертація, що складається з анотацій, термінологічного словнику, вступу, 4-х розділів з висновками, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 227 сторінок, в тому числі 118 сторінок – основний текст, 41 сторінка – рисунків, 26 сторінок – використаних джерел з 272 найменувань, 18 сторінок – додатків, з яких 3 сторінки – акти впровадження.

У **вступі** дисертації викладено актуальність обраної теми, її зв'язок з науковими програмами, визначено мету, межі та завдання, вказано об'єкт і предмет дослідження, висвітлено методи, які використані у процесі роботи. У вступі зазначена наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, подано відомості про публікації та апробацію результатів дослідження, особистий внесок здобувача, а також обсяг і структуру роботи.

У першому розділі **«Теоретичні основи дослідження внутрішньоквартальних просторів історичних міст»** авторкою проведено аналіз та узагальнення теоретичних і практичних праць у галузі реконструкції та збереження історичних міст; виконано огляд наукової літератури щодо визначення поняття «внутрішньоквартальний простір» та «двір»; здійснено аналіз закордонних (у Австрії, Угорщині, Німеччині, Чехії та Польщі) та вітчизняних (у Львові, Києві, Одесі, Чернівцях, Чернігові) прикладів впорядкування внутрішньоквартальних просторів історичних міст.

В цьому розділі поставлено основні проблеми дослідження і визначено задачі дослідження.

У другому розділі «**Методи дослідження внутрішньоквартальних просторів історичних міст**» авторка концентрує увагу на аналізі різних підходів до вивчення внутрішньоквартальних просторів; описує використані теоретичні і практичні методи та пропонує комплексну методіку дослідження з виокремленням чотирьох складових – структурно-морфологічного, структурно-функціонального, художньо-композиційного і семантичного та еволюційно-генетичного аналізу, а також виділяє метод гармонізації для трансформації внутрішньоквартальних просторів історичних міст.

Авторка також розглядала методи соціологічного аналізу території за допомогою сприйняття міського простору у русі та створенні ментальних карт.

У третьому розділі «**Характеристика внутрішньоквартальних просторів історичного міста Чернівці**» визначено етапи історичного містобудівного розвитку, типологічні та функціональні особливості внутрішньоквартальних просторів та дворів.

Здобувачкою з'ясовано, що внутрішньоквартальні простори мають такі основні ознаки: предметно-просторові, планувальні, композиційно-просторові та естетичні; а також виділено критерії цінності дворів.

Також досліджено територію загальною площею 244,85 га навколо об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича); удосконалено функціональне зонування внутрішньоквартальних громадських просторів міста Чернівці та створено схему взаємозв'язку функцій дворів у вигляді співвідношення їх використання мешканцями та відвідувачами цих просторів.

У четвертому розділі «**Принципи трансформації внутрішньоквартальних просторів**» авторкою сформульовано 5 принципів, визначено прийоми та надано рекомендації щодо трансформації внутрішньоквартальних просторів.

Серед сформульованих найбільш важливими є спеціальні принципи: багатофункціональності та динамічності зв'язків, контекстуальної інтеграції в історичне середовище та візуального комфорту, доповнюють їх загальні принципи: сталого розвитку та співучасті мешканців дворів.

На увагу також заслуговують три запропоновані приклади трансформації внутрішньоквартальних просторів в історичних кварталах міста Чернівці.

**Висновки** дисертаційного дослідження у логічній послідовності розкривають його результати і доводять, що завдання, які були поставлені, виконані у повному обсязі.

Отже, узагальнюючи оцінку представленої роботи, слід виділити її **основні здобутки**:

1) сформульовані спеціальні принципи трансформації внутрішньоквартальних просторів історичних міст: багатофункціональності та

динамічності зв'язків, контекстуальної інтеграції в історичне середовище та візуального комфорту;

2) ґрунтовне дослідження та обстеження внутрішньоквартальних просторів міста Чернівці та створення плану функціонального зонування внутрішньоквартальних просторів з переліком поєднання функціональних зон всередині кварталів;

3) впровадження результатів дисертації в історико-містобудівні дослідження конкретних історичних кварталів міста Чернівці та у навчальний процес кафедри містобудування та урбаністики.

Поруч з цим, слід зупинитися на деяких  
**зауваженнях і побажаннях до дисертаційної роботи:**

1) В другому розділі при згадуванні методу соціологічного аналізу за допомогою сприйняття міського простору у русі та створенні ментальних карт, доцільно було б ввести в дисертаційне дослідження також й анкетне опитування для мешканців та відвідувачів історичних кварталів з метою визначення конкретних проблем внутрішньоквартальних просторів (дворів) та їх подальшої трансформації.

2) Також в другому розділі, при описі комплексної методики дослідження внутрішньоквартальних просторів через структурно-морфологічний, структурно-функціональний, художньо-композиційний і семантичний та еволюційно-генетичний аналіз не визначена та описана четверта складова – еволюційно-генетичний аналіз.

3) В третьому розділі при описі категорій та критеріїв цінностей дворів, на Рис. 3.6. Категорії та критерії цінності внутрішньоквартальних просторів та дворів, можна було б весь цей текст подати у вигляді графічних малюнків чи існуючих фотофіксацій внутрішньоквартальних просторів чи дворів міста Чернівці.

4) В четвертому розділі при описі прийомів трансформації внутрішньоквартальних просторів доцільно було б доповнити їх прикладами та конкретними рекомендаціями для кожної згаданої адаптації: композиційної, стилістичної, декоративної, асоціативної, колористичної та типологічної.

Однак, зазначені зауваження не знижують загальної цінності роботи та принципово не впливають на загальну оцінку дисертаційної роботи, яка в цілому є позитивною. Робота виконана з дотриманням академічної доброчесності.

**Відповідність дисертації вимогам**

**«Порядку присудження ступеня доктора філософії ...»**

Дисертація ВАТАМАНЮК Наталії Юріївни «ПРИНЦИПИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВНУТРІШНЬОКВАРТАЛЬНИХ ПРОСТОРІВ ІСТОРИЧНИХ МІСТ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА ЧЕРНІВЦІ)» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової

спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», зокрема пп. 5, 6, 7, 8, 9.

Є завершеною, самостійною науковою працею, отримані результати якої свідчать про важливий внесок здобувачки в науку.

### Загальний висновок

На основі вищевикладеного вважаю, що дисертаційна робота ВАТАМАНЮК Наталії Юріївни «ПРИНЦИПИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВНУТРІШНЬОКВАРТАЛЬНИХ ПРОСТОРІВ ІСТОРИЧНИХ МІСТ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА ЧЕРНІВЦІ)», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування, є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, яка повністю відображає основні теоретичні та практичні положення роботи, а також відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії ...», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та напрямку наукового дослідження освітньо-наукової програми КНУБА з вищезазначеної спеціальності, а її авторка, ВАТАМАНЮК Наталія Юріївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 – Архітектура та містобудування.

### Офіційний опонент,

кандидат архітектури, доцент,  
завідувач кафедри дизайну інтер'єру  
Факультету архітектури,  
будівництва та дизайну  
Національного авіаційного  
університету



Л.Р. ГНАТЮК

асвідчую

вчений секретар  
національного авіаційного університету

*Л. Р. Гнатюк*